EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 23.11.2017
SWD(2017) 382 final

KOMISSION YKSIKÖIDEN VALMISTELUASIAKIRJA

TIIVISTELMÄ VAIKUTUSTEN ARVIOINNISTA

Oheisasiakirja

Komission asetus (EU) .../...

sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista

{C(2017) 7774 final} - {SWD(2017) 383 final}

Vaikutustenarvioinnin tiivistelmä

Vaikutustenarviointi: komission asetus sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista

A. Toimenpiteen tarve

Miksi toimenpide toteutetaan? Mihin ongelmaan puututaan?

Tasehallintamekanismit eivät ole pelkästään järjestelmän stabiilisuuden varmistamiseen liittyvä tekninen kysymys, vaan niillä on huomattavia kaupallisia vaikutuksia ja siten myös kilpailuvaikutuksia. Kun siirtoverkonhaltijat puuttuvat sähköjärjestelmän toimintaan kysynnän ja tarjonnan tasapainottamiseksi, ne kohtaavat usein **puutteellista kilpailua tasehallintapalveluista** johtuen siitä, että tasapainon varmistamista varten on käytettävissä vain harvoja toimittajia. Kilpailun puute on seurausta tavasta, jolla tasesähkön hinnat määritellään, sekä rajat ylittävän siirtokapasiteetin riittämättömästä käytöstä (eli hajanaisista kansallisista tasehallintamarkkinoista). Euroopassa esiintyy vielä nykyisin suuria eroja tasesähkön hinnoissa, eikä käytössä ole toimivia sääntöjä, jotka mahdollistaisivat rajat ylittävän siirtokapasiteetin tehokkaan käytön tasehallinnassa. Tasesähkön aktivoinnissa nykyisin käytettävissä menetelmissä ei hyödynnetä verkon kaikkia mahdollisuuksia, jolloin käytettävissä olevaa kapasiteettia jää käyttämättä. Nykyiset tasesähkön hinnat eivät aina heijasta kapasiteetin niukkuutta eivätkä ne palkitse joustavuudesta.

Mitä toimenpiteellä on tarkoitus saada aikaan?

Uusiutuvista energialähteistä ja erityisesti tuulienergialla tuotetun sähkön määrän lisääntyminen ja muut vähähiilisen talouden saavuttamiseksi toteutetut muutokset edellyttävät, että sähköjärjestelmään pystytään integroimaan vaihtelevampia ja hajautetumpia tuotantolähteitä. Ehdotetun täytäntöönpanosäädöksen odotetaan **varmistavan sähkön tuotannon ja kulutuksen välinen tasapaino mahdollisimman alhaisin kustannuksin** asiakkaille sähkön sisämarkkinoiden yhdentämisen loppuun saattamiseksi.

Mitä lisäarvoa saadaan toimenpiteen toteuttamisesta EU:n tasolla?

Ehdotetuilla toimenpiteillä puututaan Euroopan sähkönsiirtoverkon tehottomaan käyttöön parantamalla tasehallintamarkkinoiden koordinointia, yhdenmukaistamista ja läpinäkyvyyttä, **varmistamalla käytettävissä olevan rajat ylittävän siirtokapasiteetin maksimaalinen käyttö** tasehallintatarkoituksiin ja parantamalla samalla järjestelmän käyttövarmuutta ja sähkömarkkinoiden yhdentämistä **kilpailun edistämiseksi**. Lisäksi saavutetaan sähkön sisämarkkinoiden yhdentämisen loppuun saattamiseksi tarvittava yhdenmukaistamisen vähimmäistaso samalla kun sääntöjen täytäntöönpano jätetään siirtoverkonhaltijoiden ja kansallisten sääntelyviranomaisten tehtäväksi.

B. Ratkaisut

Mitä lainsäädännöllisiä ja muita toimenpidevaihtoehtoja on harkittu? Onko jokin vaihtoehto arvioitu parhaaksi? Miksi?

Tasehallintamarkkinoiden toimintaa voitaisiin parantaa puuttumalla tasepalvelujen puutteellisen kilpailun syihin, eli

- yhdenmukaistamalla tasesähkön hinnoittelumenetelmä; ja
- käyttämällä rajat ylittävää siirtokapasiteettia tasesähkön vaihtoon.

Tätä varten harkitaan seuraavia toimintavaihtoehtoja:

- **Perusskenaario: ei uusia EU:n toimia**
- **Vaihtoehto 1: tasesähkön hinnoittelumenetelmän yhdenmukaistaminen**
  - **Vaihtoehto 1.A:** ”pay-as-cleared”-menetelmä (maksetaan selvitetty hinta)
  - **Vaihtoehto 1.B:** ”pay-as-bid”-menetelmä (maksetaan tarjottu hinta)
- **Vaihtoehto 2: rajat ylittävän siirtokapasiteetin käyttö tasesähkön vaihtoon**
  - **Vaihtoehto 2.A:** *ainoastaan* rajat ylittävät vaihdot
  - **Vaihtoehto 2.B:** rajat ylittävät *ja* kansalliset vaihdot
  - **Vaihtoehto 2.C (hylätty):** velvoitetaan alueelliset säännellyt elimet toteuttamaan ylikansallisten tasehallintaoperaattoreiden tehtäviä

Arviointi on osoittanut, että vaihtoehto 1.A on ennakkoedellytys kaikkien vaihtoehdon 2 alavaihtoehtojen toteuttamiselle ja että vaihtoehdon 2 alavaihtoehdot ovat siten täydentäviä. Vaikka vaihtoehdon 2.C odotetaan tuottavan suurimmat hyödyt, kolmannessa energiapaketissa ei nykyisin ole oikeusperustaa sen tueksi, ja siksi tämä vaihtoehto on päätetty hylätä.

Arviointi on osoittanut, että **vaihtoehto 2.B yhdessä vaihtoehdon 1.A kanssa** on sopivin vaihtoehto ehdotuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tähän vaihtoehtoon sisältyy ”pay-as-cleared”-menetelmän (marginaalihinnoittelun) soveltaminen tasesähköön, tasehallintatuotteiden standardointi sekä Euroopan laajuisten tasehallinnan kauppapaikkojen perustaminen siirtoverkonhaltijoiden välisten operatiivisten prosessien koordinoinnin helpottamiseksi. Tällainen koordinointi perustuu edelleen paikallisiin vastuihin yksittäisten

tasehallinta-alueiden sisällä. Tasehallinta-alueet koostuvat yhdestä tai useammasta vastuualueesta, mutta eivät välttämättä kata useampaa kuin yhtä jäsenvaltiota. Lähestymistapa on siis yhteensopiva nykyisten käyttövarmuusperiaatteiden kanssa.

Mitkä toimijat kannattavat mitäkin vaihtoehtoa?

Useimmat sidosryhmät kannattavat ”pay-as-cleared”-menetelmän toteuttamista yhdessä sitovien sääntöjen kanssa, jotka koskevat sekä rajat ylittäviä *että* kansallisia tasesähkön vaihtoja. Maaliskuussa 2016 järjestetyssä Firenzen foorumissa korostettiin tasehallintamarkkinoiden merkitystä hyvin integroiduille ja toimiville energian sisämarkkinoille ja kannustettiin komissiota esittämään nopeasti jäsenvaltioille sähkön tasehallinnan suuntaviivoja koskeva asetus.

C. Parhaaksi arvioidun vaihtoehdon vaikutukset

Mitkä ovat parhaaksi arvioidun vaihtoehdon hyödyt (jos parhaaksi arvioitua vaihtoehtoa ei ole, päävaihtoehtojen hyödyt)?

Vaihtoehto 2.B yhdessä vaihtoehdon 1.A kanssa voi tuottaa **merkittäviä hyvinvointihyötyjä**, kun Euroopan sähkönsiirtoinfrastruktuuria käytetään tehokkaammin, mikä parantaa likviditeettiä ja lisää kilpailua. Ehdotetut toimenpiteet auttavat ohjaamaan tuotantoinvestointeja paikkoihin, joissa ne ovat kaikkein tehokkaimpia, ja vähentävät tarvetta investoida verkon laajentamiseen tai epäjatkuvasti toimivien energialähteiden varakapasiteettiin.

Vaihtoehdossa 2.B siirtoverkonhaltijat voivat epätasapainojensa netottamisen lisäksi myös vaihtaa standardoituja tasehallintatuotteita. Standardoitujen tasehallintatuotteiden vaihto johtaa resurssien kustannustehokkaampaan käyttöön, kun käytettävissä olevista yksiköistä kalleinta käytetään alassäätöön ja halvinta puolestaan ylössäätöön. Epätasapainon netotuksen ja tasesähkön rajat ylittävän vaihdon odotetaan yhdessä tuottavan **noin 479 miljoonan euron vuotuiset säästöt** perusskenaarioon verrattuna. Nämä hyödyt voidaan saavuttaa lähes kokonaisuudessaan ainoastaan vaihtoehdossa 2.C, vaihtoehdossa 2.A ne toteutuvat vain osittain.

Mitkä ovat parhaaksi arvioidun vaihtoehdon kustannukset (jos parhaaksi arvioitua vaihtoehtoa ei ole, päävaihtoehtojen kustannukset)?

Vaihtoehdon 2.B ja vaihtoehdon 1.A yhdistelmän kokonaiskustannukset liittyvät kahteen päätekijään. Ensimmäinen kustannuskokonaisuus liittyy yhteisen teknisen ohjausyksikön sekä selvitysprosessin ja epätasapainon netotusjärjestelmän kehittämiseen. Toinen kustannuskokonaisuus liittyy Euroopan laajuisten tasehallinnan kauppapaikkojen perustamiseen, mukaan lukien selvitysprosessiin ja algoritmiin, isännöintiin, ylläpitoon ja tukeen liittyvät varaukset. Vaihtoehdon 2.B kustannukset ovat **76,1–96,4 miljoonaa euroa** kehityskustannuksina ja **1,8–4,6 miljoonaa euroa** ylimääräisinä vuotuisina toimintakustannuksina. Sidosryhmille voi mahdollisesti aiheutua joitain lisäkustannuksia, kun jotkin tasehallintamenettelyt muuttuvat uudessa järjestelmässä, mutta niille voi myös aiheutua kustannussäästöjä, kun Euroopan laajuisesti on tarjolla yhdenmukaisempia tuotteita ja palveluja.

Mitkä ovat pk-yrityksiin ja kilpailukykyyn kohdistuvat vaikutukset?

Asetus helpottaa uusiutuvien energialähteiden ja kysyntäjouston osallistumista tasehallintamarkkinoille. Sen odotetaan parantavan EU:n teknologian tarjoajien tulevaa kilpailukykyä esimerkiksi sähkötekniikkateollisuudessa, joka koostuu pääasiassa pk-yrityksistä.

Kohdistuuko jäsenvaltioiden budjettiin ja julkishallintoon merkittäviä vaikutuksia?

Asetuksella pyritään parantamaan siirtoverkonhaltijoiden välistä koordinointia laatimalla aiempaa läpinäkyvämmät ja yhdenmukaisemmat säännöt. Tämän odotetaan vähentävän esteitä ja yksinkertaistavan osallistumista tasehallintamarkkinoille.

Onko toimenpiteellä muita merkittäviä vaikutuksia?

Toimenpiteellä ei odoteta olevan muita merkittäviä vaikutuksia.

Suhteellisuusperiaate?

Vaihtoehdon 2.B ja vaihtoehdon 1.A yhdistelmällä saavutetaan tasapaino sähkömarkkinoiden yleisen kilpailukyvyn, tehokkuuden ja luotettavuuden parantamisen välillä, mikä mahdollistaa siirtymisen vähähiiliseen sähköntuotantoon samalla kun edistetään eurooppalaista yhteistyötä ja jätetään tilaa kansalliselle täytäntöönpanolle.

D. Seuranta

Milloin asiaa tarkastellaan uudelleen?

Asetukseen sisältyy ehdotettujen toimenpiteiden onnistumisen seurantaa koskevia erityissäännöksiä. Tämän seurannan perusteella ja ottaen huomioon sähkömarkkinoiden tuleva kehitys ja Euroopan laajuisten

tasehallinnan kauppapaikkojen perustaminen, komissio voi päättää muuttaa ehdotettua asetusta tulevaisuudessa. Asetuksessa (EY) N:o 714/2009 säädetään sidosryhmien oikeudesta ehdottaa muutoksia.